

бөлмесінің атмосферасын одан да жайлы ету үшін осы демалыс аймағында рустикалық стильдегі жаңа гүлдер мен тоқыма бұйымдарын қолданған дұрыс. Егер сіз кірпіш плитканың ескі түрін таңдасаңыз, сіз максималды үйлесімділікке қол жеткізе аласыз.

Интерьердегі ақ кірпіш стильді және заманауи көрінеді. Егер сіз қабырғаны минималистік жиһазбен және лаконикалық декормен толықтырсаңыз, қонақ бөлмесінің дизайны әсіресе үйлесімді болады.

Ас үй. Ас үйдің интерьерін жобалау үшін кірпішті пайдалану да әртүрлі болуы мүмкін. Асхана аймағын белгілеудің кең таралған нұсқасы. Бұл жағдайда бүкіл қабырға ас үйде немесе оның бір бөлігінде аяқталады. Егер асхана үстелі подиумда болса немесе аркамен бөлінген болса, онда бұл сәулет элементтерін интерьерге арналған кірпішпен қосымша бөлуге болады.

Ас үй алжапқышының кірпіш плитканын әрлеу әдісі жиі қолданылады. Бұл сізге ас үйдің заманауи дизайнына түс қосуға, заманауи техникамен қызықты контраст жасауға мүмкіндік береді. Ескі кірпішпен жасалған плитканы әсіресе ерекше көрінеді. Алжапқышқа орналастырылған кішкентай кірпіштер ас үйдің интерьеріне жақсы көрінеді.

Ас үйдегі жаңа гүлдер жеңіске жететін нұсқа болады. Олармен бірге кірпіш плитка дизайндағы кез-келген стильге бірдей сәйкес келеді.

Сәндік сылақ. Көбінесе пәтердің немесе үйдің интерьерін безендіру процесінде дизайнерлер сәндік сылақты пайдаланады. Сылақ қажетті дизайн әсерін жасауға және таныс қабырғаларға ерекше сұлулық пен бірегейлік, текстуралық бетті беруге көмектеседі. Интерьердегі сәндік сылақтың дизайнердің идеясына, сіздің қалауыңызға және интерьердің қай бағытын таңдағанына байланысты көптеген пайдалану нұсқалары бар. Тиімді сәндік сылақ заманауи интерьерде де, прованс стилінде де көрінуі мүмкін. Бүгінгі таңда Дизайн нарығында сәндік сылақтың көптеген түрлері бар. Рельефті панельдерді өндіруде қолданылатын материалдар табиғи және жасанды болып табылады, бірақ сонымен қатар сылақты сатып алуға болады, оның құрамына сол және басқа компоненттер кіреді.

Сәндік сылақтың түрлері. Бүгінгі таңда сәндік сылақтың түрлері өте алуан түрлі, өйткені бұл процесті шығармашылық және еркін деп атаған жөн. Сондай-ақ, белгіленген рельефі бар тегіс сәндік сылақ және көлемді сылақ бар. Көбінесе сәндік сылақ қабырғаны жабатын тас чиптеріне ұқсайды. Бірақ теріні, табиғи тасты, тоқыма бұйымдарын еліктейтін сәндік сылақтың түрлері жиі кездеседі. Көлемі неғұрлым көп болса, материалды тұтыну соғұрлым жоғары болады, бұл сіздің құрылыс пен жөндеудің жалпы құнына байланысты болады.

Мысалы, дәстүрлі венециялық сылаққа кесілген әк, табиғи ара балауызы, тас шаны кіреді. Сылақтың құрамында сіз әк компонентін ғана емес, сонымен қатар акрил, латекс немесе цементті де таба аласыз. Бұл элементтер рельефтің негізі үшін қажет. Сіз таңдаған рельефтің үлгісіне байланысты оңтайлы мөлшердегі бөлшектері бар сылақты таңдау керек. Үлкен бөлшектер бетіне кедір-бұдыр, айқын көлемді өрнек береді, ал кішкентайлары сәл кедір - бұдыр береді.

Көлемді сәндік сылақ негізінен ақ түске ие, қалаған түстерді беру үшін оған түрлі-түсті түс қосылады немесе пішінделгеннен кейін белгілі бір түспен жабылады. Шеберлер мұндай композицияны қарапайым сумен сұйылтады, тек сирек жағдайларда арнайы сұйықтық қажет.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Алехин А.И. Ағашты көркем өңдеу. Оқу құралы. Тольятти PVGUS 2007 ж
2. Гозак А.П. Альвар Аальто / А.П. Гозак. – М.: Стройиздат, 1976 ж.
3. Моран де А. Сәндік-қолданбалы өнер тарихы. Пер. фр. – М.: Өнер, 1982. – 577 б.
- Панкина М.В., Захарова С.В. Экологиялық жобалау принциптері // Ғылым мен білімнің қазіргі мәселелері. 2014.
4. Папанек В. Нақты әлемге арналған дизайн.- М.: Баспагер Д.Аронов, 2008 ж.
- 5 <https://kitchenstudios.net/2793-what-is-contemporary-style-in-the-interior.html>
- 6 <https://kk.unistica.com>

Жақсылық Тоғжан Нұрланқызы, Ералы Эльмира Әнуарбекқызы

togzhan2401@mail.ru

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ «Дизайн және инженерлік графика»
кафедрасының 5 курс студенті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Л.Н. Гумилев атындағы ЕҰУ, «Дизайн және инженерлік графика»
кафедрасының аға оқытушысы, Нұр-Сұлтан, Қазақстан

Елдегі қарттар орталықтарының негізгі бөлігі қазіргі заманғы тұрмыстық жайлылық деңгейіне сәйкес келе бермейді. Олардың көбі жалпыға бейімделген орындарда, қатардағы үй-жайларда немесе сәулеттік-кеңістіктік қолдауы жоқ қолайсыз ғимараттарда орналасқан. Қазіргі жағдайды талдасак, қарт адамдарды моральдық жағынан ескірген интернаттарда (пансионаттарда) және жалпыға ортақ ғимараттарда орналастыру қазіргі заманғы талаптарды қанағаттандыра алмайды деп сенімді тұжырымдаса болады. Сонымен қоса, қолданыстағы нормалар ескірген, өйткені олар үй-жайлардың ең аз рұқсат етілген аудандарын және олардың функционалды байланыстарын ғана анықтайды. Қазіргі уақытта халықтың қартаюы қазақ қоғамының қайтымсыз процесіне айналатыны айқын болды. Сол себепті бұл қарттарға арналған бір-бірінен қызмет көрсету дәрежесімен және тұрмысты ұйымдастырумен ерекшеленетін қазіргі заманғы демалыс орталықтарын салу бойынша ұсыныстар әзірлеу қажеттілігін туындатады [1].

Батыс елдерінде қарттар үйлері негізінен шағын ұйымдасады. Олар сыйымдылығы 25-тен 150 адамға дейінгі әр түрлі жоспарлау типтері мен ұйымдастыру нысандарын қамтиды, мысалға – ғимараттың бірінші қабаттарында әлеуметтік және медициналық қызмет көрсетуге арналған үй-жайлары бар пәтер үлгісіндегі үйлер мен дене белсенділігінің түрлі дәрежедегі ересек жастағы адамдар тұрақты немесе уақытша тұруға арналған пансионаттар (интернат-үйлер). Шетелдік тәжірибеде «шоғырланған» қоныс аудару бұл егде жастағы адамдарды арнайы үйлерге, қала құрылымында салынған немесе салынып жатқан тұрғын аудандардың жанында қоғамдық және медициналық қызмет көрсету бөлмелері бар көп пәтерлі тұрғын үйлер тобына орналастыруды білдіреді. Өйткені қарт адамдар үшін тұрғын үйді аумақтық орналастыру үлкен маңызға ие. Мұндай пәтерлерде тұратын қарт адамдардың елдегі интернат үйлерінде шоғырланған қарт адамдардан айырмашылығы, олар қоғамдық өмірге көбірек енгізілген және әдетте, туыстарымен, көршілерімен, достарымен байланысын жоғалтпайды, әрі бұл денсаулықтың психологиялық жағдайына да өте жағымды әсер етеді екен [2].

Дүниежүзілік денсаулық сақтау ұйымының (ДДСҰ) жіктеуі бойынша 60-тан 74 жасқа дейінгі халық – қарттарға, 75-тен 89 жасқа дейінгі халық – үлкендерге, ал 90 жастан асқан халық-ұзақ өмір сүрушілерге жатқызылған. Бұндай жіктеу қарт адамдардың қажеттіліктерін, биологиялық және әлеуметтік мүмкіндіктерін ескереді. Сондықтан қарт адамдар арасында әр түрлі топтар ерекшеленеді, олар: сергек, дені сау; науқастар; отбасыларда тұратын; жалғызбасты; зейнетке шыққанына риза; әлі де жұмыс істейді, бірақ ауыр жұмыс; бақытсыз, өмірден үмітсіз; отырықшы, үй шаруалары; бос уақытын қарқынды, әр түрлі өткізетін (олар қонаққа, клубтарға және т.б. баратындар) [3].

Қарт адамдармен жұмыс істеу үшін сіз олардың әлеуметтік жағдайын (өткен және қазіргі), психикалық ерекшеліктерін, материалдық және рухани қажеттіліктерін білуіңіз керек және бұл жұмыста ғылымға, әлеуметтанулық, әлеуметтік-психологиялық, әлеуметтік-экономикалық және басқа да зерттеу түрлеріне сүйенуіңіз керек. Психологиялық талдауда, адамдардың қарттар тобына ауысуы оның қоғаммен қарым-қатынасын және өмірдің мақсаты мен мәнін, жақсылық пен бақыт және т.б. осындай құндылық-нормативтік ұғымдарын айтарлықтай өзгертеді екен. Себебі, бұрын олар қоғаммен, өндіріспен, қоғамдық қызметпен байланыста болса, зейнеткерлер ретінде (жасына байланысты) олар үнемі қозғалыстағы қарым-қатынасты жоғалтады. Алайда, қоғам мүшелері ретінде қоғамдық өмірдің әр түрлі салаларында белгілі бір қызмет түрлеріне қатыса алады.

Адамның өмір салты көбіне олардың бос уақытын қалай өткізетіндігімен және қоғамның бұл үшін қандай жағдай жасайтындығымен анықталады. Қоғамдық қызметпен белсенді айналыса отырып, қарт адамдар өз өмірлерін толыққанды ете алады. Осы тұрғыда аға ұрпақты түрлі қоғамдық жұмысқа, соның ішінде олар үшін радио және теледидар арқылы кездесулер, хабарлар ұйымдастыруға, балалармен және жастармен жұмыс істеуге және т.б. шараларға тарту пайдалы.

Жасы немесе физикалық жағдайына байланысты толыққанды өмір сүре алмайтын әлсіз азаматтарға қамқорлық жасау – мемлекеттің басты функцияларының бірі.

Ресей төңірегінде әлеуметтік қамсыздандыру және қайырымдылық (қамқорлық) институтының ұзақ тарихы бар. Бұл жерде қазіргі заманғы әлеуметтік қамқорлық жүйесін құрудың алғашқы алғышарттары бірнеше ғасыр бұрын пайда болған. Содан бері қарттар үйлері үлкен жолдан өтіп, нәтижесінде кәрілік тіршілікті қамтамасыз ету жүйесінің маңызды бөлігі болып қалыптасты. 17 ғасырға дейін қайырымдылық үйлерінің алғашқы прототиптері де пайда бола бастады.

Ең алғашқы қарттар үйлері қарапайым ауруханалардағы бөлімшелер болды, онда шіркеудің барлық өкілдері тастап кеткен және науқас қарттарға қамқорлық жасады, медициналық қызметкерлер аз болды. Бұл мекемелердің көпшілігі қайырымдылықпен өмір сүрді. Бірте-бірте шіркеудің өкілдері ғана емес, сонымен қатар қарапайым азаматтар жұмыс істейтін қарт адамдарға күтім жасау және қарау үшін мемлекеттік мекемелер пайда бола бастады. Мұндай орындар қайырымдылық үйлері деп аталды және көбінесе қарттармен ғана емес, көмек сұраған барлық әлсіз азаматтармен де жұмыс істеді.

Бұл қайырымдылық үйлері ішінара мемлекеттік қаражатқа (патша отбасының ақшасы), ішінара қайырымдылардың қаражатына ұсталды. Мұндай мекемелердің басты мақсаты мұқтаж адамдарға көмек беру ғана емес, сонымен бірге мемлекеттегі әлеуметтік тыныштықты қамтамасыз ету болды. Мұндай қайырымдылық ұйымдарының қызметі тұрақты болды деп айтуға болмайды – қайырымдылық үйлерінің жеткілікті санына қарамастан, оларды қаржыландыру қайырымдылардың еркіне байланысты болды, бұл кепілдік сапасына теріс әсер етті.

XIX және XX ғасырлар тоғысында қарттар үйлерінің саны күрт өсті, көпестер иелік еткен алғашқы жеке мекемелер пайда болды.

Дәл сол кезде «әлеуметтік жауапты бизнес» идеясы Ресейде пайда бола бастады. Бай саудагерлер әлеуметтік мекемелердің қызметіне белсенді қатыса бастады, қамқоршылық кеңестердің құрамына кірді, тіпті өздерінің қайырымдылық үйлерін салды [7].

Алайда, олар әрқашан Ресейдегі қарттарға қамқорлық жасауға тырысқанына қарамастан, ескі жүйені әсіресе сәтті деп атауға болмайды. Ол, ең алдымен, қаржыландырудың жетіспеушілігінен зардап шекті, нақты құрылымы жоқ және ретсіз өмір сүрді. Сонымен қатар, революцияға дейінгі жүйе қарт азаматтарды жеке сыныпқа бөлді деп айтуға болмайды. Керісінше, ол жасына қарамастан, кепілсіз қалған барлық азаматтарға көмек көрсету қажеттілігін белгіледі. Мұнда тек қарттар ғана емес, жастар мен балалар да келді. Мамандандырылған қарттар үйлері жай болған жоқ [8].

Қарт адамдарға қамқорлық жасау-жалпы әлеуметтік жұмыстың негізгі бағыттарының бірі. Қамқоршылық азаматтардың жеке және мүліктік құқықтары мен мүдделерін қорғаудың құқықтық нысаны ретінде түсініледі.

Қамқоршылық формалары өте алуан түрлі. Өз құқықтарын толық көлемде (немесе тіпті) жүзеге асыра алмайтын және денсаулық жағдайы бойынша өз міндеттерін орындай алмайтын қарт адамдарға әлеуметтік қамқоршылықтың негізгі нысаны интернат-үйлер жүйесінің жұмыс істеуі болып табылады.

Интернат үйлерінің саны баяу болса да, өсуде. Алайда, әлеуметтік қызметкерлер жалпы қолданыстағы интернат-үйлерге деген қажеттіліктің төмендегенін атап өтті. Бұл, ең алдымен, еңбекке жарамсыз азаматтарға үйде көмек көрсету тәжірибесінің кеңеюімен түсіндіріледі. Қазіргі уақытта интернат үйлеріне негізінен қозғалу қабілетінен толық айырылған және үнемі күтімді қажет ететін адамдар кіреді.

Әлеуметтанулық зерттеулерге сәйкес, мұндай мекемелерде Қарт адамдардың жиі кездесетін себептері – жалғыздық (48,8%), денсаулықтың қанағаттанарлықсыз жағдайы (30%), отбасындағы жанжал және туыстардың бастамасы (19%) [9].

2000 жылдардың басында тағы бір өзгеріс болды – қарт азаматтар үшін қазіргі заманғы жеке пансионаттар пайда бола бастады. Бизнесінің ақшасымен ұйымдастырылған бұл пансионаттар КСРО ыдырағаннан кейін жақсы жағдайда болмаған жүйеге қажетті серпін берді [10].

Біріншіден, бұл қаржылық мәселелерде көрініс тапты – мемлекет дағдарысқа байланысты ең аз дегенде бере алатын жерде, жеке мекемелер жоғары сапалы күтім мен жайлы жағдайларды ұйымдастыра алады. Мұндай алғашқы интернаттар қымбат болды және «бәріне бірдей емес»

мекемелер болды, бірақ бүгінде жеке қарттар үйлері әлдеқайда қол жетімді болды.

Бірақ мұндай мекемелердің бірнеше кемшіліктері бар:

1. Қарттардың зейнетақысы мекемеде қызмет көрсетуге толығымен аударылады, сондықтан олар өз ақшаларын өз бетінше басқара алмайды.

2. Мекемеде қарт адамдар көп болғандықтан, қызметкерлер бәріне көп көңіл бөле алмайды, сондықтан сіз «бейтаныс» адамдар тарапынан құрметті жеке қарым-қатынасқа сене алмайсыз.

3. Қарттар үйінде қарттарға бейімделуге тура келетін нақты тәртіп бар. Әр адам кесте бойынша тамақтануды және ұйықтауды ұнатпайды.

4. Бөлмелерде тұрады сайыс нәтижесі бойынша қарттардың, әрбір – өз сипатымен. Біз олардың үнемі болуына және ерекшеліктеріне төтеп беруге тура келеді.

5. Қарт адамның пәтері мемлекет меншігіне өтеді. Сондықтан үйге оралу туралы шешім мүмкін болмайды.

Қарттарға арналған демалыс орталықтарын жобалау кезінде әлеуметтік дизайн маңызды, ол өз кезегінде аға буын адамдарының өмір салтын жүргізудің ерекшелігімен анықталады және объектінің функционалды ұйымдастырылуы мен сәулетіне әсер ететін өзара байланысты типтік факторлардың кешенімен анықталады. Олар: әлеуметтік-демографиялық, әлеуметтік-экономикалық және тұрмыстық, әлеуметтік-психологиялық, әлеуметтік-мәдени және нақтыболып табылады.

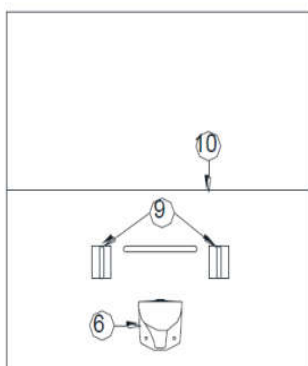
Зейнетке шығу көптеген жағдайларда әдеттегі өмір салтын бұзатын қаржылық шығындармен байланысты және сауалнамалар растағандай, егде адамдардың басым бөлігі қоғамдық өмірге, ал кейде – өндірістік қызметке белсенді қатысуды жалғастыра отырып, туыстарының, достары мен таныстарының жанында үйреншікті ортада мүмкіндігінше ұзақ өмір сүргісі келеді. Тек сирек жағдайларда, жақында аурухана немесе санитарлық профиль сатып алған интернат үйлеріне көшуге дайын көрінеді.

Қарт адамның психологиялық әлемі өте нәзік, сондықтан олар жаңа, ерекше ортаға тап болып, жан тыныштығын оңай жоғалтады.

Отбасының мерзімінен бұрын бөлінуіне байланысты отбасының негізгі әлеуметтік-мәдени қызметі біртіндеп жоғалады, осылайша демалыс орталықтары мен демалыс орталықтары мәдени мұра мен дәстүрлерді сақтау және беру үшін қоғамның «басты» нүктелерінің бірі бола алады.

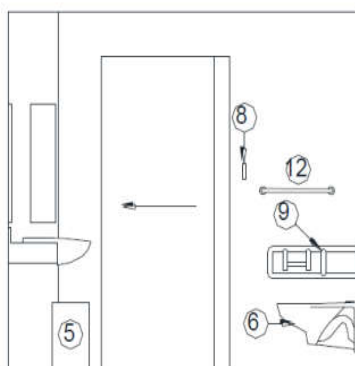
Автордың заттай зерттеулері бойынша Қазақстанда ерекше рөл атқаратын ерекше факторлардың ішінде дінді атап өту қажет; балалармен тығыз қарым – қатынас жасау және ұрпақтарына қамқорлық жасау мүмкіндігі – қарттарда жағымды эмоциялар тудырады; биологиялық-медициналық фактор маңызды: қарт адамдарға биологиялық өзгерістерге, аға буынның өмір салты мен формасына сәйкес келетін ерекше типтегі сәулет кеңістігі қажет.

Қазіргі уақытта қарттарға арналған демалыс орталықтарын құру тәжірибесінің дамуы үш негізгі бағытта жүретіндігін көрсетеді: қолданыстағы ғимараттар мен құрылыстарды бейімдеу және қайта құру, ұқсас мақсаттағы объектілермен мен құрылыстарды біріктіру; жаңа ғимараттар салу. Қазіргі кезде Қазақстанда қарттарға арналған клубтар желісі негізінен бірінші нысанда қалыптасты.

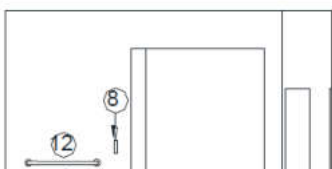
(A)

N.T.S.

(D)

N.T.S.

льді қабырға
ан шкаф

6015

2456

13. Сүлгі ілгіш

1сурет.Тұтқалардың қимада көрсетілуі

Бүгінгі таңда олардың типологиялық қатарына мыналар кіреді:

1. қарттарға арналған клуб;
2. түнеуге арналған баспанасы бар қарттарға арналған клуб (бұрын «жеті күндік» орталық деп аталған);
3. әлеуметтік тамақтану орталығы;
4. үйде қызмет көрсету базасы.

Күтімнің соңғы екі түрі (3,4) бірінші мен екінші нысандар арқылы жүзеге асырылады. Күтімнің барлық төрт түрін жүзеге асыру үшін «біріккен әлеуметтік мекемелер» (OSZ) құрылады, олардың негізі әдетте қарттар үшін «әлеуметтік үй» болып табылады.

Енді бір шешім бұл сағат 9.00-ден кешкі 18.00-ге дейін қызмет және қамқорлық көрсететін қарттарға арналған демалыс орталықтары. Шетелде, Қазақстанға қарағанда, демалыс орталықтарының негізгі үш моделі қалыптасқан: әлеуметтік, медициналық және аралас, олардың әрқайсысы жергілікті жағдайларға байланысты әртүрлі модификациялар мен орналастыру формаларына ие. Даму бағыттары Қарт адамдардың барлық гингенттерінің нақты сұраныстарын қанағаттандыруға бағытталған, сондықтан іс жүзінде барлық осы типтер көбінесе параллель жұмыс істейді (тіпті бір шағын ауданда да), бірақ Әлеуметтік және аралас модельді кеңейту үрдісі байқалуда. Алайда, уақыт өте келе, жоғарыда аталған модельдер арасындағы айырмашылықтар байқала бастайды, мысалы, Ұлыбританияның тәжірибесі көрсеткендей, мағынасын жоғалтады: қызмет көрсету формалары біртіндеп сәйкес келеді және әлеуметтік күндізгі орталықтар, негізгі функцияларынан басқа, медициналық қызмет көрсету мен жеке күтімнің әртүрлі түрлерін қамтиды, ал күндізгі медициналық орталықтар өз келушілерін қамтамасыз етеді (медициналық қызметтен басқа), түрлі мәдени және рекреациялық іс-шаралар және ұйымдастырылған жалпы тамақтану.

Халықаралық тәжірибе көрсетіп отырғандай, демалыс орталықтары оқшау емес, жалпы мақсаттағы объектілермен тығыз өзара байланыста дамуы тиіс, бұл егде адамдардың халықтың басқа да жас топтарымен байланысына ықпал етеді; алайда, британдық үлгі бойынша таратылған кейбір елдерде (Дания, Швеция және т.б.) демалыс орталықтары «Sheltered housing» жүйесінің, яғни қызмет көрсету орталығының арнайы тұру объектілерімен тікелей өзара байланысын қамтамасыз етілетін қарттарға арналған арнайы пәтерлік тұрғын үйлердің құрамына кіретінін атап өткен жөн.

Демалыс орталығының концептуалды дизайн шешімі эстетикалық мазмұны, өзін еркін сезінуге, әлеуметтік өмірге қайта оралуына және демалу кеңістігін жақсартуға негізделген. Жоспарлау тұжырымдамасы аумақты табиғи және эргономикалық аудандастыру идеясына

негізделген. Орталықтың экстерьерлік шешімін табиғи түстерден, экологиялық таза материалдардан жасау қамтамасыз етілген. Сонымен қоса ғимараттың іші түстердің ашық және жылы спектрін қолданып, барлық бөлмелерде (күн сәулесін қажет етпейтін бөлмелерден басқа) табиғи жарықтың түсуін қамтамасыз ету жөн.

Қолданылған әдебиеттер тізімі

1. Bland, M., 2005. The challenge of feeling «at home» in residential aged care in New Zealand. Nurs. Prax. N.Z. 21, 4–12.
2. Brawley, E.C., 2005. Creating caring environments. Alzheimer Care Quart. 6, 263–264.
3. Cohen, U., Weisman, G., 1991. Holding On to Home: Designing Environments for People with Dementia. Johns Hopkins University Press, Baltimore.
4. Cooney, A., 2012. «Finding home»: a grounded theory on how older people 'find home' in long-term care settings. Int. J. Older People Nurs. 7, 188–199.
5. Falk, H., Wijk, H., Persson, L.O., Falk, K., 2013. A sense of home in residential care. Scand. J. Caring Sci. 27, 999–1009.
6. Дома престарелых. Страницы истории: [Электронный ресурс]. URL: <https://sgc-opeca.ru/spb/news/doma-prestarelykh-stranitsy-istorii/>
7. История создания Домов престарелых: [Электронный ресурс]. URL: <https://pansionat-zabota.com/istoriya-sozdaniya-domov-prestarelykh/>
8. Эрвин Камар, 1992. Архитектура дневных центров для престарелых в малых населенных местах Венгрии
9. Design Standards for Nursing Homes, Version 3.0 2015
10. Дома престарелых. Страницы истории: [Электронный ресурс]. URL: <https://sgc-opeca.ru/spb/news/doma-prestarelykh-stranitsy-istorii/>

ӨОК 371.384.2

СЫЗУДЫ ОҚЫТУ ПРОЦЕСІНІҢ ӘДІСТЕМЕЛІК ЖҮЙЕСІНДЕГІ ДИДАКТИКАЛЫҚ ОЙЫН

Жамауова Ақбота

g.tuleuova@yandex.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті «Дизайн және инженерлік графика» кафедрасының 4 курс студенті, Нұр-Сұлтан, Қазақстан
Ғылыми жетекшісі – т.ғ.д., профессор Байдабеков А.К.

Дидактикалық ойынды барлық оқу процесі бар жүйеде қарастырылу керек. Биология, физика, кибернетика зерттеулерінде пайда болған және дамыған жүйелік тәсіл педагогикаға көбірек енуде. Мұның себебі-бізді қоршаған жүйелік әлем және педагогикалық объектілер мен процестер де ерекшелік емес. Жүйелік тәсілдің де артықшылықтары бар, өйткені олардың арасындағы компоненттер мен байланыстарды анықтау белгілі бір жүйенің құрылысын ғана емес, барлық өзгерістерді, өзара әрекеттесуді, оның мінез-құлқы мен дамуын да анықтауға мүмкіндік береді.

Жүйе - бұл белгілі бір бірлікті білдіретін және осы жүйе құрылған мақсаттарға қызмет ететін элементтердің құрметті жиынтығы, сондай-ақ олардың арасындағы байланыстар мен тәуелділіктер. Біздің жағдайда, педагогикалық жүйенің элементтерінің бірінде біз дидактикалық ойынды қабылдаймыз, оның дамуы келесі тәсілдерге негізделген:

1. Жүйелік тәсіл, кез-келген дидактикалық ойын жүйеде оқытудың басқа әдістерімен бірге қарастырылады және жасалады.

2. Гуманистік көзқарас - мұғалім мен оқушылар арасындағы қарым-қатынас. Дидактикалық ойындарды қолдана отырып, сабақ барысында оқушыларды оқуға тартуға, мұғалім мен оқушылардың бірлескен жұмысына баса назар аударылады, бұл олардың жетістікке, алға жылжуға, дамуға деген қуанышты сезімін тудырады. 6017